

dr hab. Arkadiusz Krupa,
profesor UMFC
Warszawa,
Dziedzina: Sztuki Muzyczne
Dyscyplina artystyczna: Instrumentalistyka

Warszawa 22.12.2022

Recenzja

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie,
Biuro Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne, Pismo z dnia 17.10.2022r.
Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017r. poz. 1789, z późn. zm.),
w związku z art. 179 ust.1 ustawy z dnia 3 lipca 2018.

Podstawowe dane o kandydacie:

Pan mgr Maksymilian Lipień swoją edukację muzyczną rozpoczął w Państwowej Szkole Muzycznej I st. w Nowym Sączu w 1990r. Jego pierwszym nauczycielem gry na oboju był mgr Walerian Kotas. Od 1998r. kontynuował naukę w klasie dr Arkadiusza Krupy w PSM II st. im. Fryderyka Chopina w Nowym Sączu. W 2002r. rozpoczął studia w Akademii Muzycznej w Krakowie, również w klasie oboju dr Arkadiusza Krupy. Studia te ukończył z wyróżnieniem w 2008 roku. Maksymilian Lipień jest laureatem wielu konkursów, między innymi III nagroda na Międzynarodowym Akademickim Konkursie Oboistów i Fagocistów w Łodzi. Był stypendystą fundacji *Porozumienie bez barier*, otrzymał również stypendium Ministra Kultury i Sztuki. Od 2008 roku jest pierwszym oboistą Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia. Praca w tej wspaniałej orkiestrze jest dominującym obszarem w jego dorobku artystycznym, niemniej, pan Maksymilian Lipień jest zarówno znakomitym solistą, jak i kameralistą. Współpracuje z wieloma orkiestrami, takimi jak: „Sinfonia Varsovia”, „Sinfonietta Cracovia” oraz Orkiestra Kameralna Miasta Tychy „AUKSO”. Od roku 2013 jest zatrudniony jako asystent w klasie oboju w Akademii Muzycznej w Krakowie. Jego działalność uzupełniają prace w Jury w konkursach muzycznych, wykłady oraz kursy obojowe, które prowadzi.

Ocena pracy doktorskiej

Dysertacja Pana mgr Lipienia „Styl brillant przełomu XIX i XX w. na przykładzie wybranych utworów na obój i fortepian kompozytorów związanych z Konserwatorium Paryskim. Deskrypcja, interpretacja oraz problematyka wykonawcza” składa się z dzieła artystycznego w postaci nagranej płyty CD oraz jego opisu. Nagrane oraz opisane utwory to:

1. Gustave Vogt – Troisième Solo de Concert
2. Henri Brod – *Nocturne sur Le Siege de Corinthe* op. 16
3. Stanislas Verroust – *Quatrième Solo de Concert* op. 77
4. Charles Lefebvre – *Deux Pieces na obój i fortepian* op.102
5. Emile Paladilhe – *Solo na obój i fortepian*
6. Theodore Lalliet – *Prelude et variations sur „Le Carnaval de Venise”* op. 20

Nagranie zostało zrealizowane w dniach 1 - 3 września 2020 roku w Sali Kameralnej Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach.

Maksymilian Lipień – obój,

Wioletta Fluda –Tkaczyk – fortepian,

reżyser nagrania: Beata Jankowska –Burzyńska.

Autor podjął się zbadania i opisanie wybranych kompozycji na obój i fortepian w stylu *brillant*, wywodzących się z muzycznej kultury paryskiej przełomu XIX i XX wieku. Wpływ wybitnych oboistów, a jednocześnie pedagogów Konserwatorium Paryskiego z przełomu wieków miał ogromne znaczenie zarówno na kompozycje, jakie powstawały na obój, jak i na budowę oraz rozwój tego instrumentu. Stanowi to główny temat dysertacji, którego zgłębiania podjął się Pan Lipień czyniąc to z należytą rzetelnością. Artystyczne dzieło wyśmienicie nagrane jest znakomitym przykładem, jak powinno się wykonywać utwory takich kompozytorów jak: Gustav Vogt, Henri Brod, Theodore Lalliet, Emile Paladilhe, Stanislas Verroust oraz Charles Lefebvre. Wspomniani kompozytorzy wciąż są niewystarczająco w Polsce znani, a stylistyka wykonawstwa ich utworów nie zawsze jest prawidłowo interpretowana i często brakuje w nich błyskotliwej i pełnej temperamentu wirtuozerii oraz charakterystycznej sentymentalnej kantyleny, która wymaga od oboisty nie tylko zręcznego posługiwania się instrumentem, ale przede wszystkim odpowiedniej wiedzy, którą Pan Lipień posiada i w swej dysertacji odpowiednio przedstawia. Można by stwierdzić, że Pan Maksymilian poprzez swą dysertację pozwala czytelnikowi niemal „przeniknąć” w klimat muzycznego Paryża z przełomu XIX i XX wieku, niemalże odwiedzić Konserwatorium Paryskie i jego słynną klasę oboju poznając największych jej mistrzów i dowiedzieć się, jak ogromny wpływ mieli na rozwój oboistyki na świecie. Każdy z rozdziałów logicznie przedstawia wszelkie aspekty związane z opisywaną tematyką w sposób interesujący i pełen ciekawych informacji zaczerpniętych z odpowiednich źródeł. Geneza wybranych utworów, ich opis, analiza są cennym źródłem, z którym powinien zapoznać się każdy, kto chce po nie „sięgnąć” i je prawidłowo w odpowiednim stylu wykonać. Opis dzieła nie ma olbrzymich rozmiarów, a analizy nie są może rozbudowane do granic, jak ma to miejsce w dysertacjach osób zajmujących się teorią muzyki, lecz z pewnością są odpowiednie i wystarczające, aby uznać opis dzieła za bardzo dobry. Za to dzieło artystyczne w postaci nagranej płyty CD jest prawdziwą kopalnią doznań, które można odczuwać delectując się słuchaniem kolejnych utworów. Muzykę, którą można usłyszeć na odpowiednim poziomie na płycie czy koncercie nie zastąpią tysiące stron opisów i jest to niewątpliwie piękny atut muzyków instrumentalistów, którzy dopowiadają swym wykonaniem to, czego nie napisali słowami.

Pan Lipień jest przykładem wspaniałego artysty, który odnajduje się zarówno w muzyce symfonicznej, kameralnej, jak i solowej. Nagranie poniżej opisanych w skrócie utworów jest przykładem jego muzycznej elastyczności, wrażliwości, dojrzałości muzycznej oraz wirtuozowskiej sprawności. Jestem przekonany (znając go od wielu lat), iż będzie kontynuował swą karierę muzyczną nagrywając kolejne płyty, czy wykonując kolejne koncerty na światowym poziomie, jak robi to z powodzeniem od wielu lat.

Od pierwszego utworu na zamieszczonej płycie (Gustave Vogt – Troisième Solo de Concert) słyhać, iż Pan Lipień wspaniale „czuje się” w stylistyce *brillant*, a obój w jego rękach wydaje się stworzonym do wirtuozerii bezproblemowym instrumentem. Muszę jednak przyznać, iż sam początek (Larghetto) ze względu na swą strukturę sprawia wrażenie trochę mało wyrazistego, a do tego wybrany do nagrania rodzaj akustyki pozbawiony sztucznego jakże nadużywanego w wielu nagraniach pogłosu powodują, że pierwsze takty nie zapowiadają prawdziwej uczyty muzycznej, która na słuchacza czeka już w kolejnych frazach i utworach niczym w wyrafinowany sposób dawkowane porcje muzycznych delikcji. Wybrana akustyka daje możliwość zachwycania się każdym

szczegółem frazy, każdym obiegnikiem, którego wszelkie detale są dzięki niej jakże wyraziste. Można podziwiać prawdziwy kunszt obu wykonawców: w wypadku oboju, piękne początki i zakończenia dźwięków nie „zasłoniętych” pogłosem, cała paleta artykulacji, która w tym brzmieniu jest niezwykle czytelna. Już w tym utworze, a zwłaszcza w moderato czy w finale słychać znakomite wyczucie stylu, jak i wspólną myśl muzyczną pomiędzy wykonawcami. Pani Wioletta Fluda-Tkaczyk jest fenomenalną pianistką, z którą miałem okazję i zaszczyt współpracować. Dźwięk, jaki uzyskuje na fortepianie, jego barwa, napięcie, wspaniały czas w muzyce, umiejętność dopasowania się do dynamiki (w tym przypadku oboisty) są imponujące. Wykonawcy tworzą znakomity duet.

W kolejnym utworze (Henri Brod – Nocturne sur Le Siege de Corinthe op. 16), pan Lipień zachwyca lekkością i wirtuozerią w pokonywaniu wszelkich przebiegów technicznych i wraz z pianistką doskonale interpretują ten uroczy utwór napisany na motywach pierwszej opery Rossiniego w formie wariacji.

Stanislas Verroust – Quatrieme Solo de Concert op. 77 - utwór nawiązujący do stylu klasycznego zarówno w formie, jak i w traktowaniu fraz zachwyca od pierwszych dźwięków wspaniałą, ujmującą interpretacją. Na szczególną uwagę należy zwrócić na piękną barwę brzmienia oboju. Wykonanie tego wdzięcznego utworu również cechuje lekkość w stylu *brillant*, finezja i piękne frazowanie.

Charles Lefebvre – *Deux Pieces na obój i fortepian op.102*

W początkowym Andante oraz jego melancholijno - refleksyjnych motywach, Doktorant ponownie urzeka słuchacza pięknie prowadzonymi frazami zdobionymi aksamitną barwą dźwięku z dodatkiem delikatnej, ale wyrazistej vibracji, którą posługuje się w mistrzowski sposób tak, aby wyłącznie zdobiła, a nie przeszkadzała. Sposób posługiwania się techniką vibrato, od paru wieków jest kwestią jakże sporną, jeśli chodzi o jego gęstość, szybkość, napięcie czy szerokość. Już Mozart w listach do swego ojca skarżył się na zbyt ochoczo wibrujących niektórych skrzypków i z obserwacji widzę, że problem ten pozostał do dziś... ale nie u Pana Lipienia. W Allegro odniosłem wrażenie, iż słyszę tak bliski mi i znany z wielu nagrań i koncertów dźwięk, sposób frazowania oraz charakterystyczne śpiewne, gęste vibrato pierwszego oboisty Filharmoników Berlińskich Albrechta Mayera, którego niezwykle cenię i nie dlatego o tym piszę, aby wypomnieć naśladownictwo czy kopiowanie kogoś, a żeby podkreślić szeroki wachlarz umiejętności w grze na oboju i artyzmu Pana Maksymiliana, czego mu ogromnie gratuluje!

Emile Paladilhe – *Solo na obój i fortepian*

Wykonanie tego utworu również nie budzi najmniejszych zastrzeżeń. Piękny, „ciepły” dźwięk oboju, przeplatający się z partią fortepianu, przebiegi szesnastkowe precyzyjnie wykonane, artykulacja czytelna, różnice dynamiczne, cudowne frazy zagrane lekko z dbałością o każdy szczegół, o każdą nutę.

Theodore Lalliet – *Prelude et variations sur „Le Carnaval de Venise” op.20*

Do tego utworu mam szczególny stosunek, a nawet sentyment, z powodu częstotliwości wykonywania go na moich własnych koncertach, czy recitalach. Preludium i wariacje oparte na temacie popularnej melodii włoskiej to kwintesencja stylu *brillant*, a wykonanie nie budzi zastrzeżeń może poza samym tematem, w którym „e” oraz „c” dwukreślne „ucieka” wykonawcy nieco do góry intonacyjne. To jedyna uwaga, którą wyróżniam, bo poza tym drobiazgiem (nawiasem mówiąc ledwo zauważalnym) całość wykonana została z wirtuozerią, sprawną artykulacją staccato, popisem w każdym elemencie i fragmencie tego pogodnego w charakterze utworu.

Konkluzja

Pan mgr Maksymilian Lipień badając w swej dysertacji temat „Styl brillant przełomu XIX i XX wieku na przykładzie wybranych utworów na obój i fortepian kompozytorów związanych z Konserwatorium Paryskim. Deskrypcja, interpretacja oraz problematyka wykonawcza”, znakomicie przyczynia się do popularyzacji opisywanych i nagranych utworów. Cel badawczy został według mnie w pełni uzyskany, dzięki odpowiedniej wielowątkowej analizie stylu oraz poprzez odnalezienie i opis wszelkich aspektów istotnych w powyższej tematyce, a w wielu wątkach mniej dotąd znanych czy popularnych, w zakresie wiedzy o stylu *brillant*, o kompozytorach wybranych utworów oraz o samych utworach. Dzieło artystyczne zamieszczone na płycie CD powinno zostać w przyszłości opublikowane przez wytwórnę płytową lub zamieszczone na muzycznej platformie internetowej, aby przede wszystkim młodzi adepci sztuki mogli lepiej poznać styl *brillant* kultury paryskiej XIX i XX wieku i jej wybitnych przedstawicieli w tak wspaniałej interpretacji i jakości, jaką przedstawił nam ją w swym dziele artystycznym Pan Maksymilian Lipień.

W mojej opinii Doktorant spełnił wymagania art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. (Dz. U. z 2017r. poz. 1789, z późn. zm.)

Pracę z wielką przyjemnością oraz uznaniem dla jej autora przyjmuję i wysoko oceniam.

